

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม และกิจกรรมการกระจำงค่านิยมที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคาราสุมุทร อำเภอสรรคธา จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การดำเนินการทดลอง
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคาราสุมุทร อำเภอสรรคธา จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2545
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคาราสุมุทร อำเภอสรรคธา จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหานักเรียน จำนวน 28 คน แล้วถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 18 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้กิจกรรมการกระจำงค่านิยม และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมและกิจกรรมการกระจำงค่านิยม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมด 300 คน ทำแบบทดสอบวัดการประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) ซึ่งเป็นเครื่องมือของแพทยหญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล เพื่อหานักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม/เกร ด้านพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง พฤติกรรมด้านสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน และพฤติกรรมด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม

2.2 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ นักเรียนที่ได้คะแนนรวม 17 - 18 ถือเป็นเกณฑ์ที่จัดอยู่ในพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีปัญหา

2.3 สัมภาษณ์นักเรียนที่มีคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 28 คน เพื่อสอบถามความสนใจและพร้อมที่จะเข้าร่วมทดลอง จำนวน 18 คน และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน คือ กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้กิจกรรมการกระจำคำนิยาม และกลุ่มที่ 3 คือกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมและกิจกรรมการกระจำคำนิยาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) เพื่อวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านสุขภาพจิต พัฒนาการผิดปกติ ทัศนคติทางสังคม ทัศนคติทางสังคม
2. โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม
3. โปรแกรมกิจกรรมการกระจำคำนิยาม

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) แบบประเมินตนเอง เพื่อวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านพัฒนาการผิดปกติ ทัศนคติทางสังคม ทัศนคติทางสังคม

ผู้วิจัยนำแบบประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมธีธรรมมัญญานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำคะแนน มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202 – 204) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .74

ลักษณะแบบวัดประเมินตนเอง

แบบวัดประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) เป็นแบบวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านพัฒนาการผิดปกติ ทัศนคติทางสังคม ทัศนคติทางสังคม

ด้านอารมณ์

ด้านพฤติกรรม / เกร

ด้านพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง / สมาธิสั้น

ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน

ด้านสัมพันธภาพทางสังคม

ตัวอย่างแบบประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ)

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย × ในช่องท้ายหัวข้อให้ครบทุกข้อ กรุณาตอบตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในช่วง 6 เดือน

พฤติกรรมประเมิน	ไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง
1. ห่วงใยความรู้สึกของคนอื่น	☐	☐	☐
2. อยู่ไม่นิ่ง นั่งนิ่งๆ ไม่ได้	☐	☐	☐
3. มักจะบ่นว่าปวดศีรษะ ปวดท้อง หรือไม่สบาย	☐	☐	☐
4. มักจะอาละวาด หรือโมโหง่าย	☐	☐	☐

เกณฑ์การให้คะแนน การให้คะแนนแบบวัดประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) มีเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ด้านอารมณ์ ข้อคำถามข้อที่ 3, 8, 13, 16, และ 24 เกณฑ์การให้คะแนน คือ 0, 1, 2 ตามลำดับ

ด้านที่ 2 ด้านพฤติกรรม / เกร ข้อคำถามที่ 5, 12, 18, และ 22 เกณฑ์การให้คะแนน คือ 0, 1, 2 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่ 7 เกณฑ์การให้คะแนน คือ 2, 1, 0 ตามลำดับ

ด้านที่ 3 ด้านพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง / สมาธิสั้น ข้อคำถามที่ 2, 10 และ 15 เกณฑ์การให้คะแนน คือ 0, 1, 2 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่ 21 และ 25 เกณฑ์การให้คะแนน คือ 2, 1, 0 ตามลำดับ

ด้านที่ 4 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ข้อคำถามที่ 6, 19, และ 23 เกณฑ์การให้คะแนน คือ 0, 1, 2 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่ 11 และ 14 เกณฑ์การให้คะแนน คือ 2, 1, 0 ตามลำดับ

ด้านที่ 5 ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ข้อคำถามที่ 1, 4, 9, 17 และ 20 เกณฑ์การให้คะแนน คือ 0, 1, 2 ตามลำดับ

เกณฑ์ในการวัดจะนำคะแนนพฤติกรรมมารวม 4 ด้านเท่านั้น คือ ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม / เกร ด้านพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง และด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ส่วนในด้านที่ 5 จะไม่นำคะแนนมารวมแต่จะนำมาพิจารณาหาจุดอ่อนและจุดแข็งของพฤติกรรม ซึ่งถ้ามีจุดแข็งจะง่ายต่อการให้ความช่วยเหลือมากกว่าพฤติกรรมที่ไม่มีจุดแข็ง

2. โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีพื้นฐาน องค์ประกอบ วิธีการ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

2.2 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมทักษะทางสังคม โดยได้สังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีกลุ่มทักษะทางสังคมสำหรับวัยรุ่น ซึ่ง โกลด์สเทน และคณะ (Goldstein et al., 1980) ได้รวบรวมไว้ ผู้วิจัยได้พิจารณาใช้วิธีการฝึกทักษะทางสังคม โดยใช้วิธีการฝึกที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ตัวแบบ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ การฝึกทำซ้ำ ๆ เพื่อฝึกทักษะในการพูด ฝึกทักษะการสื่อสาร ฝึกทักษะภาษาท่าทางที่เหมาะสม โดยพิจารณาจาก ซาราโกซา และคณะ (Zaragoza et al., 1991) ซึ่งเป็นวิธีการปฏิบัติในการฝึกทักษะทางสังคมที่ใช้กันมาก สามารถพัฒนาความสามารถในการแสดงออกทางสังคมได้เป็นอย่างดี และผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากหรรษา แก้วพลบูรณ์ โดยสร้างโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และนำโปรแกรมทักษะทางสังคมที่สร้างขึ้นให้ประธานกรรมการและกรรมการ ตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

2.3 นำโปรแกรมทักษะทางสังคมที่ผ่านการตรวจจากประธานกรรมการ และกรรมการ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบในเรื่องของความสอดคล้อง ระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา และวิธีดำเนินการ และขอคำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

2.3.1 ศศ.ดร.สมคิด บุญเรือง

2.3.2 รศ.นันทิกา แยมสรวล

2.3.3 ดร.วีระ พังรักษ์

2.4 นำโปรแกรมทักษะทางสังคมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิกลับมาปรึกษากับประธานกรรมการและกรรมการอีกครั้ง เพื่อแก้ไขและปรับปรุง

2.5 นำโปรแกรมทักษะทางสังคมที่แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่อง ก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

3. กิจกรรมการกระจำค่านิยม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎีพื้นฐาน องค์ประกอบ วิธีการ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกระจำค่านิยม

3.2 ผู้วิจัยได้พิจารณาชุดกิจกรรมการกระจำค่านิยมซึ่ง แรธส์ ฮาร์มิน และไซมอน ได้เสนอเกณฑ์ไว้ 7 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจาก สุดา จันทรสุโข และสร้างโปรแกรมกิจกรรมกระจำค่านิยมให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และนำโปรแกรมกิจกรรมกระจำค่านิยมที่สร้างขึ้นให้ประธานกรรมการและกรรมการ ตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

3.3 นำโปรแกรมกิจกรรมกระจำจ่านิยมที่ผ่านการตรวจจากประธานกรรมการ และกรรมการ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบในเรื่องของความสอดคล้อง ระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา และวิธีดำเนินการ และขอคำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

3.2.1 ผศ.ดร.สมคิด บุญเรือง

3.2.2 รศ.นันทิกา แย้มสรวล

3.2.3 ดร.วิระ พังรักษ์

3.4 ผู้วิจัยได้พิจารณา นำกิจกรรมการกระจำจ่านิยมไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่อง ก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการวัดก่อนการทดลอง และวัดหลังการทดลอง (multigroup pretest - posttest follow - up design)

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง	ติดตามผล
E_1	T_1E_1	X_1	T_2E_1	T_3E_1
E_2	T_1E	X_2	T_2E_2	T_3E_2
C_1	T_1C_1	-	T_2C_1	T_3C_1

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E_1	แทน	กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม
E_2	แทน	กลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมการกระจำจ่านิยม
C_1	แทน	กลุ่มควบคุม
T_1	แทน	การวัดก่อนการทดลอง
T_2	แทน	การวัดหลังการทดลอง
T_3	แทน	การวัดในระยะติดตามผล
X_1	แทน	การใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม
X_2	แทน	การใช้กิจกรรมการกระจำจ่านิยม

2. วิธีการทดลอง มีลำดับดังนี้

2.1 ระยะเวลาการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) ให้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนดาราสมุทร อำเภอสัตหิรา จังหวัดชลบุรี จำนวน 300 คน ทำ ได้นักเรียนที่มีคะแนนรวม 4 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม/เกร ด้านพฤติกรรม ไม่อยู่หนึ่ง และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ได้คะแนนรวม 17–18 คะแนน ได้นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหา จำนวน 28 คน นำนักเรียนสัมภาษณ์สอบถามความสนใจเข้าร่วม การทดลอง จำนวน 18 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายมา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้ โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้กิจกรรมการกระจำคำนิยาม และกลุ่มที่ 3 คือกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมและกิจกรรมการกระจำคำนิยาม

2.2 ระยะทดลอง

2.2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม ซึ่งผู้วิจัย กำหนดไว้ 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธเช้า เวลา 7.30 - 8.15 น. รวมเวลา 5 สัปดาห์

2.2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดกิจกรรมการกระจำคำนิยาม ซึ่งผู้วิจัย กำหนดไว้ 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันอังคารและวันพฤหัสบดีเช้า เวลา 7.30 - 8.15 น. รวมเวลา 5 สัปดาห์

2.2.3 กลุ่มควบคุม ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทาง สังคมและกิจกรรมการกระจำคำนิยาม

2.3 ระยะหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ทำแบบประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) เพื่อวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหาอีกครั้ง เพื่อเป็น การวัดครั้งหลัง (posttest)

2.4 ระยะติดตามผล หลังเสร็จสิ้นการทดลอง 3 สัปดาห์ ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลอง ทั้ง สองกลุ่มและกลุ่มควบคุมทำแบบประเมินตนเอง เอส ดี คิว (SDQ) เพื่อวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการ มีปัญหาอีกครั้ง เพื่อเป็นการติดตามผล (follow – up)

ระยะก่อนการทดลอง	ระยะทดลอง	ระยะติดตามผล
1 สัปดาห์	5 สัปดาห์	3 สัปดาห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ระยะ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (repeated – measured analysis of variable : one between – subjects variable and one with – subjects variable) ของ ฮาวเวล (Howell, 1997, p. 458, 357) และตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยภาษาคิวเบสิก (QBASIC) ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม (อาจารย์ประจำภาควิชาและวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)